

Тематичний напрям: 3. Структурні трансформації організації фінансів бізнесу як умова сталого економічного розвитку

УДК 364.1

Кучерівська С. С.

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

ПРОФСІЛКИ ЧИ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ БІЗНЕС? А МОЖЕ РАЗОМ?

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується процесами глобалізації, поширення новітніх технологій, роботизації виробництв, посиленням гендерної, економічної, національної нерівності. Це потребує перегляду суспільних відносин з метою перерозподілу соціальних ризиків і спрямування людства до досягнення цілей сталого розвитку.

Як свідчить історія, більшість систем соціального захисту формувалася у часи соціальних конфліктів (XVIII ст.), коли під впливом робітничого (пізніше, профспілкового) руху у багатьох країнах було запроваджено страхування від нещасних випадків на виробництві, безробіття, забезпечувався гарантований державою мінімум медичної допомоги, тощо.

Однак, з часом, у силу різних національних факторів профспілки, у тій чи іншій мірі, почали підпадати під вплив і політичні амбіції партій, стали частиною державного механізму. Модель соціального партнерства між робітниками, роботодавцями й органами державної та місцевої влади з питань узгодження дій в соціальній, економічній, культурній сферах через формальні, часто, бюрократичні підходи їх вирішення проявила повну неспроможність у сучасних умовах.

Як зазначають представники керівництв функціонуючих в Україні всеукраїнських профспілок і територіальних профоб'єднань, у багатьох питаннях профспілковий рух, попри вагомий вплив на законотворчу владу, втрачає у підтримці самих членів. Основною причиною цього, на нашу думку, є

пасивність у діяльності, перетягнута з командної економіки, і застарілі методи вирішення проблем робітників, взаємодії та залучення нових учасників.

Реакцією на зниження довіри до профспілкового руху у багатьох країнах стало поширення інституту омбудсмена та запровадження явища корпоративної соціальної відповідальності (в Україні – соціальна відповідальність бізнесу).

У різних країнах інститут омбудсмена займає вагоме місце в системі органів, які захищають права і свободи людини від незаконних дій органів влади. Існують дві моделі інституту омбудсмена – шведська й англійська. Якщо в Швеції, де вперше виник такий інститут (1809 р.), окремо функціонують чотири омбудсмена, у тому числі омбудсмен з нагляду за законністю в галузі соціального забезпечення та податків, то у Великобританії призначається парламентський омбудсмен з адміністративних питань, який має статус судді Високого суду і розглядає скарги громадян на будь-які дії центральних органів влади. У світі діє більше 100 омбудсменів, які можуть спеціалізуватися на окремих, важливих для країни, сферах (омбудсмен з питань рівних можливостей, омбудсмен з прав дитини, омбудсмен з питань меншин та ін.).

Так, на захист освітян, які наразі перебувають на територіях, окупованих росією, виступив освітній омбудсмен Сергій Горбачов. Він звернув увагу уряду на необхідність регулювання освітнього процесу на цих територіях, чіткого визначення примусу та колаборації, збереження зарплат освітян [1].

У той же час сучасні глобальні процеси, формування конкурентної переваги корпорацій як відкритих, прозорих, соціально відповідальних економічних суб'єктів, введення урядами жорстких стандартів трудового законодавства сприяли тому, що бізнес-структури стали основними активістами досягнення цілей сталого розвитку. З початку XXI ст. корпоративна соціальна відповідальність стає невід'ємною частиною бренду корпорацій. Соціально-відповідальний бізнес через прозору та етичну поведінку сприяє сталому розвитку, включаючи здоров'я та добробут суспільства, враховує очікування зацікавлених сторін, відповідає чинному законодавству та міжнародним нормам поведінки [2]. Сьогоднішня парадигма бізнесу визначає, що бізнес

(корпорація, підприємство, фірма) при більшій економічній могутності набуває і більшої соціальної відповідальності перед суспільством, а не лише має фінансову відповідальність перед акціонерами.

Як показує дослідження барометра довіри Edelman Trust 2021 року, серед чотирьох суспільних інституцій (держава, ЗМІ, НГО, бізнес) саме бізнес користується найбільшою довірою у всьому світі та є єдиною інституцією, яка вважається компетентною і етичною [3]. Місце роботи, колектив все частіше сприймаються працівниками через призму людських цінностей, особистих поглядів та єдності думок.

В умовах невизначеності, турбулентності довіра єднає суспільство, допомагає вистояти при кризах і рухатися далі. Робітник, який отримує підтримку на робочому місці, реальну допомогу у вирішенні його проблем, заохочення і розуміння, є більш прихильний до роботодавця, сприяє у досягненні цілей компанії та, як результат, збільшенню прибутку. У компаніях з високим рівнем корпоративної культури, розумінням цінності кожного робітника майже не виникає соціальних конфліктів, або вони вирішуються взаємними врахуваннями побажань і можливостей кожної із сторін.

Саме корпоративна відповідальність зумовила підтримку України корпораціями та вихід з ринку рф багатьох брендів – Amazon, Deutsche Bank, Mastercard, Nike, Danone та багато інших з різних сфер економіки .

Свого часу (2018 р.) критична кількість працівників Google виступила з протестом щодо використання штучного інтелекту Google у воєнних операціях та змусила керівництво відмовитися від продовження контракту з Міністерством оборони США [4].

В арсеналі корпорації на сьогодні є різні стратегії відповідальної політики, які вони застосовують залежно від власних можливостей, специфіки діяльності, організаційних процесів. Зокрема: найм і просування по службі осіб, які перебувають у несприятливих групах; відкриття вакансій у районах з більшим рівнем безробіття; проведення інформаційних та освітніх заходів, стажування і навчання; запровадження корпоративних пенсійних програм;

участь у адресному розв'язанні соціальних та екологічних проблем регіону; аутплейсмент.

Рис.1. Інституції у формуванні соціального добробуту

Варто відзначити вагомість кожної з інституцій, що покликані захищати права людини. Так, профспілковий рух більше зорієнтований на працівників великих підприємств, традиційні галузі економіки. Соціальна відповідальність бізнесу притаманна більше корпораціям нового покоління, з розвиненим HR-менеджментом, приватним компаніям малого і середнього бізнесу, які розуміють важливість і конкурентні переваги цього явища. У той же час фрілансери, працівники віддаленої роботи, представники національних меншин можуть отримати більш швидкий захист при зверненні до омбудсмена. Тобто, профспілковий рух, інститут омбудсмена, соціально відповідальний бізнес, використовуючи різні методи вирішення соціальних питань, охоплюють свою нішу у громадянському суспільстві, доповнюючи один одного, взаємодіючи, і наближаючи суспільство до ідей соціального добробуту.

Список використаних джерел:

1. Сергій Горбачов: Освітяни на тимчасово окупованих територіях потребують підтримки держави. URL: <https://naurok.com.ua/post/sergiy-gorbachov-osvityani-na-timchasovo-okupovanih-teritoriyah-potrebuyut-pidtrimki-derzhavi> (дата звернення: 25.04.2022).
2. ISO 26000:2010(en) Guidance on social responsibility. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en> (дата звернення: 25.04.2022).
3. Edelman trust barometer. URL: <https://www.edelman.com/trust/2021-trust-barometer> (дата звернення: 25.04.2022).
4. Гендиректор Google таємно відвідав Пентагон. URL: https://zn.ua/ukr/WORLD/gendirektor-google-tayemno-vidvidav-pentagon-the-washington-post-290322_.html (дата звернення: 25.04.2022).